

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří v posledním půlroce oslavili významné životní jubileum.

80 let: prof. RNDr. Jaromír Demek, DrSc. – RNDr. Zdeněk Šeda, CSc.

70 let: prof. RNDr. Martin Hampl, DrSc. – Jindřich Novotný – RNDr. Richard Procházka, CSc. – prof. RNDr. Pavel Prošek, CSc. – RNDr. Zdeňka Tarabová, CSc. – RNDr. Ortwin Tauber

65 let: doc. RNDr. Leoš Jeleček, CSc. – RNDr. Antonín Kahánek – Ing. Jiří Novák

60 let: RNDr. Vojtěch Brumovský – RNDr. Ivan Farský, CSc. – RNDr. Ladislav Juránek, CSc. – PaedDr. Jana Peštová – RNDr. Alena Švandová

55 let: doc. RNDr. Antonín Věžník, CSc.

50 let: RNDr. Hana Gorodecká – Mgr. Robert Procházka

Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2010 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Doc. RNDr. Rostislav Netopil, CSc. zemřel

2. dubna 2010 náhle zemřel významný český fyzický geograf a hydrolog Rostislav Netopil. Pocházel z Ladné u Břeclavi, kde se 3. února 1922 narodil. Úzký styk s přírodou již od útlého dětství formoval jeho povahu a zájmy. Narodil se v rodině rolníka, a tak měl záhy dostatek příležitostí se s přírodou nejen seznámit, ale i v ní pracovat. Jeho hloubavá mysl získala základní vědomosti na breclavském a později hodonínském gymnáziu, kde za dusného období okupace v roce 1941 maturoval.

Vysokoškolská studia mohl zahájit až po osvobození r. 1945 v Brně, kde na Přírodovědecké a Filozofické fakultě studoval zeměpis a dějepis. Na první předmět zaměřil svou hlavní pozornost a záhy v něm dosáhl prvních úspěchů. Od r. 1946 zastával na oddělení pro fyzický zeměpis funkci pomocné vědecké síly, dva roky nato se stal tamtéž asistentem. Koncem roku 1950 promoval jako doktor přírodních věd (Dosavadní výsledky geomorfologického průzkumu povodí Oslavy), v r. 1957 dosáhl hodnosti kandidáta geografických věd (Režim spodní vody v profilu PHP 4), r. 1963 byl po habilitačním řízení (Charakteristické úrovně hladiny podzemní vody na území jihovýchodního okraje Hornomoravského úvalu a jejich nejdelší a nejkratší překročení) ustanoven jako docent fyzické geografie na katedře geografie Přírodovědecké fakulty brněnské univerzity. V letech 1966–1969 byl Rostislav Netopil proděkanem Přírodovědecké fakulty pro řízení pedagogických záležitostí. Ve své vědecké a pub-

likační činnosti se vždy zaměřoval na fyzickou geografii, zprvu především na geomorfologii. Po roce 1950 se již specializoval hlavně na řešení hydrologické problematiky, věnoval se především sledování dlouhodobého kolísání říčních průtoků a hydrologii podzemních vod, zejména v regionálním měřítku (Podzemní vody v Mušovské bráně a přilehlém území, 1954; K otázce hydrologického rájónování území ČSSR, 1964). I když také později se příležitostně zabýval geomorfologií, ovšem hlavně proto, že tak si mohl lépe objasnit i některé hydrologické jevy a zákonitosti.

Podařilo se mu k tomu zjistit i vhodnou metodiku hydrologického výzkumu a zpracovávání, patřil mezi průkopníky využívání statistických metod při zpracování hydrologických dat (Metody výpočtu variability denních průtoků na příkladu řek Čech a Moravy, 1970), jakož i možnosti využití bohatého pozorovacího materiálu pro praxi. Doc. Netopil publikoval přes 60 prací, věnoval se ovšem i zpracovávání vysokoškolských učebnic a skript. Mezi studenty je z Netopilových učebnic dodnes nejoblíbenější tzv. „modrá bible“, Fyzická geografie I (vedoucí autorského kolektivu, 1984).

Po více než 40 letech plodné tvůrčí pedagogické a vědeckovýzkumné práce na katedře geografie odešel na zasloužený odpočinek a plně se věnoval své celoživotní zálibě, zahradě.

Kromě jeho vědeckých výsledků, zůstane mezi bývalými spolupracovníky i studenty v paměti jeho osobitý a nezištný způsob předávání bohatých odborných znalostí i životních zkušeností.

Čest jeho památce.

V přiložené bibliografii uvedme z četných jeho prací alespoň významnější vědecké práce, monografie a učebnice.

NETOPIL, R. (1965): Přehled hydrologie pevnin. SPN, Praha, 242 s.

NETOPIL, R. (1965): Fyzická geografie Svazu sovětských socialistických republik. SPN, Praha, 203 s.

NETOPIL, R. (1965): Význam hydrologie v územním plánování. Skripta pro postgraduální kurzy na FS VŠT v Brně. Brno, 11 s.

NETOPIL, R. (1970): Základy hydrologie povrchových a podpovrchových vod. SPN, Praha, 223 s.

NETOPIL, R. (1972): Hydrologie pevnin. Academia, Praha, 298 s.

NETOPIL, R. a kol. (1984): Fyzická geografie I. Hydrologie, limnologie, oceánografie. SPN, Praha, 272 s.

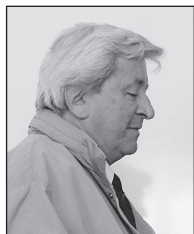
NETOPIL, R., BÍČÍK, I., BRINKE, J. (1989): Geografie Evropy. SPN, Praha, 323 s.

ŠMARDA, J., RAUŠER, J., ed. (1966): Valley of Seven Springs in the Belanske Tatry Mts. Natural conditions. GgÚ ČSAV, Brno, 137 s. (příspěvek ve sborníku prací)

Doc. Netopil dále připravil sám nebo spolu s dalšími spoluautory více než 30 původních vědeckých článků, které byly publikovány jak v českých vědeckých časopisech (Sborník Československé společnosti zeměpisné, *Studia Geographica*), nebo v dalších odborných časopisech jako je *Vodní hospodářství*, *Vodohospodářský časopis* apod. Jeho rozsáhlou publikační činnost zdokumentoval R. Brázdil (1987): Doc. RNDr. Rostislav Netopil, CSc. – 65 Jahre, *Alt. Scripta Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Purkynianae Brunensis*, 17, č. 2, s. 92–96.

Vladimír Herber

Zemřel prof. RNDr. Stanislav Horník, DrSc.



Prof. RNDr. Stanislav Horník, DrSc. zemřel 30. května 2010 ve věku 81 let. Řady geografů tak opustil přední český fyzický geograf, významný a dlouholetý vědecký a pedagogický pracovník katedry geografie na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Prof. Horník absolvoval obor geografie a biologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity. Jako učitel na základní a střední škole na počátku své pracovní dráhy získal i řadu praktických zkušeností, které pak předával studentům učitelství po více než 35 let. V roce 1964 nastoupil na katedru geografie, kde působil až do roku 2001 postupně jako odborný asistent a docent. V roce 1990 byl prezidentem republiky jmenován profesorem fyzické geografie. V letech 1976–1992 vedl katedru geografie a současně zastával funkci proděkana Pedagogické fakulty. Během svého pedagogického působení byl vedoucím řady diplomových prací, školitelem vědeckých aspirantů, předsedou rigorózní komise pro získání doktorátu z teorie vyučování zeměpisu a předsedou komise pro obhajobu kandidátských prací.

Profesor Stanislav Horník byl předním odborníkem na problematiku krajiny, těžištěm jeho vědecké práce byla biogeografie. Na Karlově univerzitě v Praze získal v roce 1992 po úspěšné obhajobě doktorské disertační práce na téma „Biogeografická diferenciacie krajiny“ vědeckou hodnost doktor geografických věd. Během svého odborného působení publikoval několik desítek odborných článků a statí. Byl hlavním autorem dvou uznávaných vysokoškolských učebnic fyzické geografie. Jako spoluautor se podílel na vydání několika učebnic zeměpisu pro základní školy. Svým odborným zanícením a pracovitostí si získal úctu a vážnost svých žáků a spolupracovníků.

Jeho žáci a kolegové, čeští geografové budou vždy vzpomínat na odborné rady, vstřícnost a lidský přístup pana profesora Horníka.

Vybrané publikace:

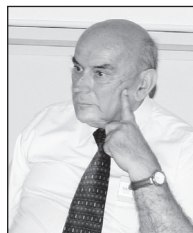
- HORNÍK, S. (1963): Biogeografický obraz rezervace Klučí v okrese Jihlava. Sborník Pedagogického institutu v Jihlavě I. SPN, Praha, s. 121–173.
- HORNÍK, S. (1965): Státní přírodní rezervace Velký Špičák. Ochrana přírody, XX, s. 66–67.
- HORNÍK, S. (1967): Příspěvek k vegetačně geografické charakteristice fragmentárních společenstev smíšených lesů Brtnické vrchoviny. Sborník prací PdF UJEP v Brně, s. 105–119.
- HORNÍK, S. (1970): Příspěvek k současnému pojetí biogeografie. Zeměpis ve škole, XVIII, s. 17–19.
- HORNÍK, S., ZAJONC, I. (1970): Allolobophora oculata (Hoffm. 1845) Lumbricidae, nový druh žížaly pro ČSSR z oblasti Brtnické vrchoviny. Sborník Národního muzea v Praze, XXVI., B 2, s. 21–27.
- HORNÍK, S. (1976): Některé geosystémové vztahy na příkladu vegetační stupňovitosti Středomoravských Karpat a geobiocenóz lužního lesa Dyjskosvrateckého úvalu. Zprávy Geografického ústavu ČSAV v Brně, XIII., č. 3–4, s. 84–90.
- HORNÍK, S. a kol. (1980): Produkce biomasy jako indikátor změn faktorů a podmínek ve vegetačních stupních ČSR. Závěr. Výzkumná zpráva DÚ SPZV č. II., PdF UJEP v Brně, Brno, 122 s. + přílohy.
- HORNÍK, S., SUCHÝ, P. (1981): Příspěvek k sekundární produkci ptačích populací ve vegetační stupňovitosti území Středomoravských Karpat. Zprávy Geografického ústavu ČSAV v Brně, XVIII., č. 1, s. 40–54.

- HORNÍK, S. (1982): Biogeografie. In: Horník, S. a kol.: Základy fyzické geografie, SPN, Praha, s. 281–341.
- HORNÍK, S., SUCHÝ, P. (1982): Les flux d'énergie comme indicateurs de dégradation des systèmes écologiques naturels. Abstract. Latin American Regional Conference, Rio de Janeiro, s. 3.
- HORNÍK, S. (1985–86): Biogeografické aspekty v nauce o krajině a péči o životní prostředí. Přírodní vědy ve škole, 37, s. 274–275.
- HORNÍK, S. (1986): Biogeografie. In: Horník, S. a kol.: Fyzická geografie II, Praha, SPN, s. 197–287.
- HORNÍK, S. a kol. (1987): Užití vícerozměrné analýzy při komplexní regionálně geografické diferenciaci Jihomoravského kraje. Sborník příspěvků XVII. sjezdu ČsGS. Geografický ústav ČSAV v Brně, Brno, s. 343–348.
- HORNÍK, S. (1993): A Contribution to the Vegetation-geographical Characterization of Selected Biocenters in the Region of "Jihlavské vrchy" in Czech Republic. Sborník katedry geografie PdF MU v Brně, Geografie IV., Brno, s. 15–25.
- HORNÍK, S. (1993): Some Results of biogeographic Research of Meadows in the Dyje-Svratka Basin in the Czech Republic. GeoJournal, 31, č. 4, s. 379–382.
- HORNÍK, S. (1994): Biogeografická diferenciacie krajiny v geobiocenologickém pojetí. PdF, MU, Brno, 60 s.
- HORNÍK, S. (1995): Biota. In: Demek, J., Horník, S.: Země a její povrch. Učebnice zeměpisu pro základní školu a nižší ročníky osmiletých gymnázií. Prospektrum, Praha, s. 76.

Hana Svatoňová, Lubomír Lauermann

Životní jubileum prof. RNDr. Jaromíra Demka, DrSc.

Dne 14. srpna 2010 oslavil své 80. narozeniny v dobré pohodě a plné tvůrčí síle prof. RNDr. Jaromír Demek, DrSc. Jeho přínos pro rozvoj poznání v oborech geografie, geomorfologie i krajinné ekologie byl v uplynulém období velmi významný a promítal se i v mezinárodním kontextu. Dokládají to četné vědecké práce v daných oborech publikované doma i v zahraničí. Rovněž díky jeho pedagogické vysokoškolské činnosti a odborné erudici bylo vydáno mnoho učebnic a skript a zároveň vyrostlo mnoho žáků, kteří pokračují v jeho díle i v novém miléniu.



Za svoji činnost byl jmenován čestným členem našich i zahraničních vědeckých společností a je nositelem čestných medailí našich i zahraničních univerzit a vědeckých společností, byl zvolen řádným členem akademie LEOPOLDINA – Německé národní akademie (SRN).

Jubilantova publikační a pedagogická činnost byla podrobně zhodnocena v prvním čísle Informací České geografické společnosti v roce 2009 u příležitosti ocenění jubilanta za celoživotní přínos k rozvoji katedry geografie na PřF UP v Olomouci. Na tomto místě můžeme do vědecké mozaiky jubilanta doplnit jeho zásadní odborný podíl na zpracování geomorfologických map v novém Atlasu krajiny České republiky.

Do dalších let přejeme panu profesorovi Jaromíru Demkovi hodně zdraví, spokojenosti, chvíl odpočinku v kruhu rodiny a rovněž také mnoho tvůrčích sil v badatelské práci a pedagogické činnosti.

Karel Kirchner, Peter Mackovčín



Jeden z předních českých geografů, prof. RNDr. Martin Hampl, DrSc., oslavil sedmdesáté narozeniny letos v srpnu (2. 8. 1940). Za skoro půlstoletí své výzkumné a publikační aktivity se zařadil mezi nejplodnější geography a díky svým kvalitám, odborným i lidským, patří mezi nejcitovanější geography Česka, a to jak na národní, tak mezinárodní scéně. Patřil do studijního ročníku končícího studium geografie v roce 1962, ve kterém se objevilo více silných osobností, a také skutečnost, že se jim podařilo dostat se do blízkosti jinak dosti uzavřeného profesora Jaromíra Korčáka, Martina Hampla i jeho kolegy silně ovlivnila. Mimo krátkého období dvouleté (!) vojenské služby, z níž si kolega přivezl řadu skvělých a až neuvěřitelných historek, strávil celý svůj odborný život na pražské PřF UK, tedy na Albertově a nejvýrazněji přispěl k odbornému rozvoji a výrazné pozici „albertovské školy“ v rámci české i střeoevropské geografie. Profesor Hampl během dlouhé kariéry vysokoškolského učitele vyškolil stovky geografů v geografickém řemesle, o čemž svědčí desítky absolventů zaujímajících pozice od městských a krajských úřadů až po ministerské úředníky či rozvojové agentury. „Jeho“ diplomanti a doktorandi nejsou sice četní, zato však jsou výraznými vědeckými osobnostmi.

V současné době je kolega Hampl, byť nyní jen na dílčí úvazek, stále součástí Albertova, neboť jím založená „škola sociální geografie“ prolíná i dnes celou řadou specializací sociální, ekonomické či regionální geografie. Jeho vědecká erudice a schopnost generalizace a analyticko-syntetické myšlení založené na vynikajícím přehledu literatury, ale i znalosti lokálních detailů, jsou pověstné. V řadě (nejen) svých publikací se zasloužil o jejich definitivní tvar, dokáže poradit každému, kdo se na něho obrátí s chytrým a zajímavým nápadem. Je přitom velmi náročný a v několika větech dokáže načrtnout potřebný přístup k tématu nebo precizaci a generalizaci výsledků. Profesor Hampl kromě práce na fakultě dlouhá léta spolupracoval s aplikovaným výzkumem, především pro někdejší Terplan a jeho projekty (urbanizace, územní plány velkých územních celků, strategické plány apod.).

Martin Hampl je nejen špičkovým vědcem a pedagogem, o čemž svědčí i skutečnost, že se stal členem Učené společnosti. Je však především skvělým člověkem, který vždy dokázal říkat, nejen ve věcech odborných, jasně a srozumitelně své názory, což se za minulého režimu nelíbilo vrchnosti. Díky svým odborným a lidským kvalitám a velkému objemu kvalitních výstupů však dokázal na PřF UK přežít i v totalitním období. Nárůst titulů před i za jménem byl ovšem možný až po roce 1990, kdy se kvalita osobnosti jednoznačně projevila v objektivnějších podmínkách. Jak sám občas dnes říká, patří k „odepsané generaci“. (K jeho dalším častým výroky patří i „líp už bylo“). Uzavřenost Československa a nemožnost komunikovat otevřeně s kolegy v zahraničí mu za totality znemožnila stát se nejen špičkou české vědy, ale i špičkou sociální geografie minimálně v evropském kontextu.

Nemohu si odpustit, abych kolegovi preciznost nepřiblížil i z osobní zkušenosti. Asi před 25 lety jsme pracovali na regionalizaci dojížděky za prací podle výsledků sčítání z roku 1980. Několika kolegům z katedry svěřil podle zadané metodiky zpracovat různé kraje. Já zpracoval Severomoravský kraj. Regiona-

lizace podle obcí mi zabrala asi tři týdny práce. Zkontroloval jsme si výsledek a autorský originál spolu s tabulkami Martinovi předal s tím, že jsem si byl správností zcela jistý. Bohužel za tři dny mě potkal a tvrdě mi vyčetl, že našel dvě chyby, a jasně mi ukázal lokality, kde jsem chyboval. Nebyl jsem v tom sám, podobné ojedinělé chyby našel vlastně i dalším spolupracovníkům na tomto projektu.

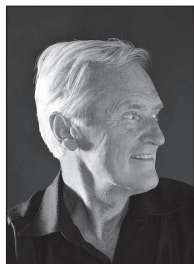
Martin je originál, nejraději pracující sám a teprve výsledek podává svým občasným spolutvůrcům a o každé změně (zpravidla jde o detaily) se tvrdě dohaduje. Právě jeho preciznost vědecká a pedagogická je v nádherném kontrastu s jeho lidskou podobou, nesmírně citlivého a vnímavého člověka, který když posedí s přáteli, je schopen svým vypravěčským darem, anekdotami a ironií bavit společnost hodiny. Jsem rád, že jsem měl možnost poblíž takového člověka prožít svůj (nejen) profesní život.

Původní vědecké práce – monografie:

- HAMPL, M. (1971): *Teorie komplexity a diferenciacie světa se zvláštním zřetelem na diferenciaci geografickou*. Univerzita Karlova, Praha, 183 s.
- PAVLÍK, Z., HAMPL, M. (1975): *Differentiation of Demographic Systems According to Development and Rank with Special Regard to the Third World*. European Demographic Monographs, vol. V. E.C.P.S., The Hague, 46 s.
- HAMPL, M., KÜHN, K., JEŽEK, J. (1978): *Sociálněgeografická regionalizace ČSR*. VÚSEI, Praha, 304 s. (Druhé vydání: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Praha 1983).
- HAMPL, M., CHARVÁT, F., PAVLÍK, Z. (1978): *Society and the Coexistential Structure of Reality*. ÚFS ČSAV, Praha, 52 s.
- HAMPL, M., GARDAVSKÝ, V., KÜHN, K. (1987): *Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR*. Univerzita Karlova, Praha, 255 s.
- HAMPL, M. (1988): *Teorie strukturální a vývojové organizace geografických systémů: principy a problémy*. Studia geographica, Geografický ústav ČSAV, Brno, 78 s.
- HAMPL, M. (1989): *Hierarchie reality a studium sociálněgeografických systémů*. Rozpravy ČSAV, Řada matematických a přírodních věd, 99, sešit 1, Academia, Praha, 76 s.
- BARLOW, M., DOSTÁL, P., HAMPL, M., eds. (1994): *Territory, Society and Administration. The Czech Republic and the Industrial Region of Liberec*. University of Amsterdam, Amsterdam, 230 s.
- BARLOW, M., DOSTÁL, P., HAMPL, M., eds. (1994): *Development and Administration of Prague*. University of Amsterdam, Amsterdam, 170 s.
- HAMPL, M. a kol. (1996): *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. DemoArt, Praha, 395 s.
- HAMPL, M. (1998): *Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu*. Karolinum, Praha, 110 s.
- HAMPL, M. a kol. (1999): *Geography of Societal Transformation in the Czech Republic*. DemoArt, Praha, 242 s.
- HAMPL, M. (2000): *Reality, Society and Geographical/Environmental Organization: Searching for an Integrated Order*. DemoArt, Praha, 112 s.
- HAMPL, M. a kol. (2001): *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. DemoArt, Praha, 328 s.
- HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. DemoArt, Praha, 147 s.

Prof. RNDr. Martin Hampl, DrSc. kromě 15 uvedených monografií doposud dále publikoval více než 100 vědeckých článků, studií a dalších odborných textů jak v českém, tak v mezinárodním prostředí.

Ivan Bičík



Na podzim letošního roku oslaví významné životní jubileum náš dlouholetý kolega, uznávaný klimatolog, zkušený polárník a duchovní otec české polární stanice v Antarktidě, prof. RNDr. Pavel Prošek, CSc. Narodil se 23. září 1940 ve Zlíně, ale dětství prožil v Bystřici pod Hostýnem. Po úspěšném ukončení studia biologie a geografie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity (později Univerzita J. E. Purkyně v Brně) působil v letech 1962–65 jako technický pracovník v Kartografickém a reprodukčním ústavu v Praze.

Profesní kariéru klimatologa začal Pavel Prošek v roce 1970 po ukončení čtyřletého aspirantského pobytu na brněnské katedře geografie. K jeho růstu přispěly vědecké stáže na univerzitě v Bělehradě a Eidgenössische Technische Hochschule (ETH) v Curychu. V rámci jednoho z výzkumných projektů, který se na curyšském geografickém ústavu řešil, spolupracoval na měření struktury pole větru a energetické bilance ve vrcholových oblastech Alp. Jeho odborných kvalit a houževnatosti si brzy všimnul šéf ústavu prof. Fritz Müller, od kterého před ukončením desetiměsíční stáže na podzim roku 1970 dostal nabídku pokračovat ve stipendijním pobytu. Navíc byl přizván k účasti na mezinárodním projektu North Water řešeného v severozápadním Grónsku a kanadské Arktidě. To mu však zakázalo tehdejší vedení brněnské Přírodovědecké fakulty. Po návratu ze Švýcarska se pokoušel zúročit získané odborné kontakty a praktické zkušenosti s měřicí meteorologickou technikou a její aplikací v mikroklimatologii a biometeorologii, což se promítlo do jeho topoklimatických výzkumů v oblasti Pavlovských vrchů, Znojemska, Rosicka-Oslavanska i samotného města Brna. Situace na Přírodovědecké fakultě v Brně komplikovaná obdobím normalizace mu však ztěžovala nejen obhajobu doktorské a kandidátské práce, ale i výjezdy do zahraničí. Obrat k lepšímu nastal až v letech 1981–82, kdy se konečně dostal na stáž do Polska. Při jedné z návštěv družební univerzity ve Vratislavi mu tamní kolegové nabídli účast na vědecké expedici na Špicberky. Příslib výzkumné spolupráce v polárních oblastech ze strany geografů vratislavské univerzity znamenal konec izolace. Společně s brněnskými spolupracovníky, Rudolfem Brázdilem a Milanem Konečným, uskutečnil v roce 1985 první vědeckou expedici na Špicberky. S podporou sovětských glaciologů a geologů realizovali na toto arktické souostroví ještě dvě další expedice v letech 1988 a 1990. Další polární výzkumy a zahraniční aktivity na sebe nenechaly dlouho čekat.

Odborné aktivity a kvalitní vědecké publikace v oblasti meteorologie a klimatologie umožnily Pavlu Proškovi v roce 1991 předložení a úspěšnou oponenturu habilitační práce, na kterou koncem roku 1998 navázalo jmenování profesorem fyzické geografie na Masarykově univerzitě v Brně. V této době již působil jako vedoucí katedry geografie, resp. Geografického ústavu, který vedl v období 1994–2005. Počátkem 90. let zaměřil svůj profesní i osobní zájem na zkoumání Antarktidy. V letech 1994–1997 společně s kolegy z Botanického ústavu AV ČR a Solární a ozónové observatoře ČHMÚ studoval na polské antarktické stanici H. Arctowského vliv změn energetické bilance a UV záření na tamní ekosystémy. Navazující výzkumný záměr MŠMT v období

1999–2004 umožnil vědeckému týmu z Přírodovědecké fakulty MU pod jeho vedením popsat některé zajímavé vegetační oázy v oblasti Antarktického poloostrova. V této době si však jako zkušený vědec začal také uvědomovat případné komplikace, které s realizací dlouhodobých zahraničních projektů mohou vzniknout. Podpořen pozitivními ohlasy na publikované práce a doporučeními kolegů ze zahraničí začal Pavel Prošek se svými nejbližšími spolupracovníky usilovat o vybudování české vědecké stanice v Antarktidě. Díky obrovskému nadšení a vytrvalosti se mu podařilo překonat počáteční problémy a postupně získat podporu vedení Masarykovy univerzity a následně také MŠMT, které poskytlo prostředky na stavbu a zprovoznění stanice. Česká antarktická stanice Johanna Gregora Mendela byla vybudována na severním pobřeží ostrova Jamese Rosse během dvou letních antarktických sezón a slavnostně předána do užívání 27. února 2007.

Vybudováním stanice však aktivity Pavla Proška ani zdaleka nekončí. V posledních letech se aktivně podílí na přípravě a realizaci dalších vědeckých a technických projektů, které mají zajistit rozvoj infrastruktury stanice a podpořit výzkumnou činnost v této oblasti zejména pro studenty a novou generaci mladých vědců. V současnosti vede jednání s European Polar Board, organizací, která pod záštitou European Science Foundation sdružuje a koordinuje mezinárodní vědeckou spolupráci a logistické operace v Arktidě i Antarktidě. Pavel Prošek, jako pedagog na katedře geografie a nyníjším Geografickém ústavu, vedl a stále vede výuku předmětů hlavně se zaměřením na fyzickou geografii, zejména meteorologii a klimatologii, geografii polárních oblastí, ale i statistické metody v geografii. Na půdě Geografického ústavu stále aktivně vystupuje jako člen oborové rady doktorského studijního programu. Je předsedou komisí pro státní a doktorské zkoušky, a to i na katedře fyzické geografie a geoeekologie PřF UK v Praze. Během svého dlouhého působení na brněnské Masarykově univerzitě vedl a vede řadu bakalářských, diplomových a disertačních prací.

Jeho kolegové a nejbližší spolupracovníci si na něm cení především jeho cílevědomosti a pýle, díky kterým byl schopen uskutečnit často velmi náročné a komplikované projekty, dosáhnout vysokých odborných cílů a vypořádat se složitými situacemi, kterých zejména v souvislosti s výstavbou stanice bylo mnoho. Nebýt jeho entuziasmu a vytrvalosti, nemusela by dnes Česká republika, respektive Masarykova univerzita mít moderní antarktickou stanici a řadu výzkumných polárních projektů, které si postupně získávají uznání mezinárodní vědecké komunity. Přejeme prof. Pavlu Proškovi, aby mu stávající elán a dobré zdraví vydržely i do dalších let a aby i nadále byl vůdčí osobností českých vědeckých aktivit v Antarktidě.

Kamil Láška

K životnímu jubileu RNDr. Zdeňky Tarabové

Do skupiny významných osobností „brněnské sídelní geografie“ patří jednoznačně i Zdeňka Tarabová, která se dne 9. července dožila významného životního jubilea. Vysokoškolské studium učitelské kombinace biologie-zeměpis za-



hájila na Přírodovědecké fakultě v té době University Jana Evangelisty Purkyně v roce 1957. Během studia působila na katedře geografie jako pomocná vědecká síla, později jako asistentka na poloviční úvazek. Diplomovou práci s názvem „Vyškov – sídelně geografická charakteristika města“ obhájila v roce 1962. Po ukončení studia zůstala pracovat na mateřské katedře, nejdříve jako asistentka a od roku 1965 jako odborná asistentka. Rigorózní práci zaměřila na problematiku vymezování a vlastní fungování zázemí města na příkladu Vyškova (1974). Vědecko-výzkumně i pedagogicky působila na katedře geografie až do roku 2003.

Jejím hlavním odborným zaměřením se postupně stala jak geografie osídlení, tak geografie obyvatelstva. Společně se svými kolegy řešila řadu výzkumných úkolů, které byly věnovány nejen dílčím regionálně geografickým analýzám, ale často také komplexním syntézám. Zvolená modelová území byla většinou součástí Jihomoravského kraje (např. Brněnská aglomerace, Znojensko, Rosicko-Oslavansko apod.). Zabývala se především dvěma okruhy problémů, a to: 1) transformací struktury osídlení pod vlivem změn v rozmístění obyvatelstva (zvláštní pozornost věnovala funkční a velikostní struktuře sídel a také sídelní struktuře v depopulačních oblastech); 2) geografickou mobilitou obyvatelstva (zde šlo především o analýzu pohybu za prací a studium mezistřediskových vazeb). Získané výsledky publikovala v odborných univerzitních časopisech „Scripta a Folia“, případně v periodikách Geografického ústavu ČSAV.

Studenti geografie v Brně vždy oceňovali její poctivý pedagogický přístup k přednáškám, cvičením či seminářům. I proto patřila na katedře mezi učitele, o které byl největší zájem k vedení bakalářských a diplomových prací. Její základní přednáškou byla dvousemestrální geografie obyvatelstva a sídel. Kromě „regionálek“ vyučovala také demografii a metody sociálněgeografického výzkumu. Je autorkou několika učebních textů věnovaných geografii obyvatelstva a demografii (ve spoluautorství s P. Chalupou nebo J. Vystoupilem) a statistickým metodám v geografii (spoluautor R. Brázdil a další).

Od počátku svého profesionálního působení v geografii až dodnes je členkou České geografické společnosti. Byla dlouholetou členkou výboru Jihomoravské pobočky ČGS. Pravidelně se účastnila sjezdů ČGS i řady odborných seminářů pořádaných sekcemi naší společnosti. Byla velmi oblíbená nejen mezi studenty a kolegy na katedře geografie brněnské Přírodovědecké fakulty, ale také mezi geografy z ostatních geografických pracovišť u nás. Dodnes má kontakty i na geografy v zahraničí, především v Polsku a Německu.

Zdeňka dokázala v minulosti překonat řadu životních překážek a věříme, že tomu tak bude i nadále. Proto jí za celou Českou geografickou společnost přejeme do příštích let jenom to nejlepší.

Václav Toušek



Významné životní jubileum oslaví v srpnu tohoto roku Ivan Farský, rodák z Jablonce nad Nisou, dlouholetý člen České geografické společnosti (do roku 2006 předseda Severočeské pobočky ČGS) a odborný asistent katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Vzhledem k tomu, že mne s Ivanem dělí generační rozdíl, a nemohu tedy podávat přesné svědectví o jeho několik desítek let trvající geografické práci, dovolím si na tomto místě spíše osobní pohled, rámovaný základními údaji o jeho profesním životě. Ivan Farský absolvoval geografii na Pedagogické fakultě v Ústí nad Labem (1972), v roce 1982 získal titul doktor přírodních věd na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze a kandidátskou disertační práci obhájil na Masarykově univerzitě v Brně (1994). Po různých pracovních zkušenostech nastoupil v roce 1985 na tehdejší katedru geografie a biologie, později samostatnou katedru geografie v Ústí nad Labem. Zde působí dodnes a kromě výuky, podpořené autorstvím četných studijních textů, se podílel také na několika výzkumných projektech, jejichž výsledky prezentoval v periodikách a konferenčních sbornících u nás i v zahraničí.

Ivan pro mne představuje geografa klasické školy, a to hned ve dvou ohledech. Tím prvním je většině současníků již nepřístupná dovednost vyrobit, nainstalovat či opravit veškeré „klasičtější“ pomůcky výzkumu i výuky. K tomu se, za druhé, přičítá vpravdě srdeční láska ke krajině a k jejímu pozorování. Ta je patrná i ze skutečnosti, že své, domnívám se prioritní, zaměření na hydrologii (změny srážko-odtokových poměrů) a meteorologii (mikroklimatická měření) již dlouho pokládá do kontextu celé fyzické geografie a fyzickogeografické poznatky velmi často využívá v geografii cestovního ruchu, která se mu stala druhým oborem. Výsledky Ivanovy dlouholeté práce na tomto poli jsou veskrze praktické. Mnohé z jím navržených tras stály za rozvojem Pobaltí jako destinace cestovního ruchu z Česka, podobně populární jsou průvodce, které odborně redigoval (z posledních např. Petrohrad). Vědomí toho, že jako geograf musí poznávat regionální specifika krajín, jej vedla nejen k osobním cestám, ale především k navázání profesionálních kontaktů s univerzitami zejména v Německu, Polsku, Pobaltí a Rusku, které se následně staly častými místy studijních pobytů studentů. Zmíněná odborná spolupráce byla založena zvláště na jubilantově dlouholetém zájmu o problematiku povrchové těžby a rekultivací v modelovém území podkrušnohorských pánví. Obě výše uvedené vlastnosti (praktičnost a až neřízená láska ke krajině jako celku) staví oslavence do těžké pozice v současném vědeckém trendu, který je naplněn nedozírnými technologiemi, úzkou oborovou profilací a scientometrickými eskapádami. Tyto vlastnosti však zároveň Ivana činí svébytnou postavou české (fyzické) geografie. Ivanova svébytnost, k níž se (jak mi snad dají za pravdu ti, kteří jej znají) přidávají i jedinečné osobní vlastnosti, pak může působit na kolegy i studenty různě. Ke každému, koho by případně odrazovala, jsem však schopen postavit jiného (nesčetné diplomanty nevyjímaje), pro něž byl Ivan inspirací k dalšímu studiu fyzické geografie. Takovým byl a je i pro mne a přeji mu za všechny kolegy vše dobré do dalších let osobního i profesního života.

Pavel Raška

K životnímu jubileu PaedDr. Jany Peštové

Doktorka Jana Peštová se narodila v Ústí nad Labem. V rodném městě navštěvovala střední školu a také dokončila svá vysokoškolská studia. Absolvování Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem, obor matematika-zeměpis, se stalo základním kamenem jejího profesního růstu a startem pro její celoživotní lásku – práci se žáky a studenty. Pedagogické poslání jubilantky se začalo odvíjet na gymnáziu v Lovosicích a na cvičné ZŠ v Ústí nad Labem. Od spolupráce při vedení průběžných a souvislých praxí studentů to byl už jen krůček do náruče katedry geografie tehdejší Pedagogické a nyní Přírodovědecké fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem v roce 1982. S katedrou je její osud svázán až do současnosti.



Dr. Jana Peštová patří k našim předním odborníkům v oboru didaktiky geografie. V roce 1985 získala titul PaedDr., v letech 1995–1997 byla vedoucí Střediska pro další vzdělávání učitelů při Pedagogické fakultě a v letech 1998–2003 externím pracovníkem Pedagogického centra. Celá řada aktivit a toho nejlepšího na poli didaktiky geografie u nás je spojována s jejím jménem. V rámci své vědecké a odborné činnosti se podílí na řešení řady grantových projektů FRVŠ, katedrálních projektů Phare i projektů Evropských sociálních fondů. Spolupracovala na výzkumném záměru s názvem „Aktivní konstrukce poznání žáka v oblasti přírodovědných předmětů“. Je členkou České geografické společnosti (sekce geografického vzdělávání), Ústřední komise zeměpisné olympiády, redakční rady časopisu Dnešní svět a lektorského týmu MŠMT ČR pro posuzování učebnic zeměpisu.

Pro svou srozumitelnost a nápaditost jsou učiteli a zejména žáky velice pozitivně přijímány zeměpisné učebnice a školní pomůcky, na jejichž přípravě se podílela. Je spoluautorkou „učebnicové trilogie“ zeměpisu pro 8. třídy vydané nakladatelstvím Fraus (vlastní učebnice, pracovní sešit a příručka pro učitele), která dostává nyní i moderní interaktivní modifikaci. Průkopnickou podobu měl zeměpis „Evropa a Asie pro základní školy“ v nakladatelství Prospektrum. Podílela se i na „Hospodářském zeměpisu“ pro obchodní akademie. Z její autorské dílny vyšel pracovní sešit „Praktický zeměpis“ a další didaktické materiály vydávané v Nakladatelství České geografické společnosti. Vysokoškolským studentům byla určena didakticky laděná skripta, např. „Geografie zeměpisných objevů“. S výsledky její práce se můžeme seznámit v časopisech – „Geografické rozhledy“ či „Dnešní svět“.

Toto je však pouze jedna stránka. Tou druhou, a neméně důležitou, je její neutuchající elán dát každému ze stromu geografického poznání nejšťavnatější ovoce. To oceňují její studenti a pedagogové při jejích didakticky zaměřených přednáškách, ale zejména děti soutěžící v rámci zeměpisné olympiády. Vždyť právě jubilantka byla ta, která „olympijskou pochodeň“ držela v letech 2004–2007 nejvýše. Kolik dětských srdcí jí bylo zažehnuto, kolik nových geografů se zrodilo!

Ve jménu kolegů přeji dr. Janě Peštové do dalších let mnoho zdaru a mnoho dalších kilometrů nejen na kole, na lyžích, ale i na klikatých cestách geografického poznání.

Jiří Anděl

**Odborný seminář na počest doc. RNDr. V. Příbyla, CSc.,
doc. RNDr. J. Votýpky, CSc., RNDr. B. Balatky, CSc. a RNDr. J. Kastnera**

Katedra fyzické geografie a geoekologie PřF UK v Praze uspořádala na počest dlouhodobé spolupráce s výše zmíněnými členy odborný seminář, který proběhl dne 15. dubna 2010 ve slavnostní podobě. Tohoto semináře se jako hosté účastnili i členové dalších kateder geografické sekce. V úvodní části poděkovali proděkan geografické sekce a vedoucí KFGG všem zmíněným kolegům za jejich pedagogickou a výzkumnou práci na PřF UK. Následně poutavě zavzpomínali oba docenti na léta strávená na půdě naší fakulty a připomněli řadu zajímavostí, jež byla přínosná zejména pro mladší kolegy i přítomné studenty. Za zdůraznění stojí např. srovnání rozvoje katedry za posledních 30 let, kdy počet pracovníků systematicky narůstal, či vysoká míra pedagogické vytíženosti v 80. letech minulého století. Z vystoupení doc. Příbyla např. vyplynulo, že v letech 1965–2010 vedl 25 přednášek (např. obecná geomorfologie, fyzická geografie kontinentů, vznik a vývoj kontinentů a oceánů či polární oblasti) a dále 3 semináře a 4 terénní praxe a exkurze. Katedra měla tehdy méně členů a pedagogické vytížení bylo tedy se současným stavem nesrovnatelně větší.

Doc. Příbyl i doc. Votýpka působili na katedře od 60. let minulého století a RNDr. Balatka se stal členem katedry po zrušení pražské pobočky Geografického ústavu AV ČR v dubnu roku 1993. RNDr. Kastner působil na katedře od roku 1985 jako odborný pracovník a po roce začal pracovat jako odborný asistent. Nezapomnělo se ani na působení doc. Příbyla a doc. Votýpky ve funkci vedoucího katedry, a to v letech 1986–1998.

Doc. RNDr. Václav Příbyl, CSc. byl přijat na katedru v roce 1964, nejprve jako interní vědecký aspirant, poté pracoval jako samostatný odborný pracovník, odborný asistent a jako docent působí od roku 1985. Vedoucím kated-



Obr. 1 – Proděkan geografické sekce doc. J. Langhammer (vlevo) blahopřeje dr. B. Balatkovi (vpravo). Uprostřed doc. V. Příbyl. Foto: D. Fialová.



Obr. 2 – Vlevo: dr. J. Kastner s oceněním. – Vpravo: vedoucí katedry fyzické geografie a geoekologie doc. V. Vilímek (vlevo) s doc. J. Votýpkou (vpravo) při předání pamětní fotografie. Foto: D. Fialová.

ry byl v letech 1986–1991. Z jeho širokého výzkumného zaměření jmenujme např. morfostrukturní výzkum, jenž se uplatňoval při výběru lokalit pro jaderná zařízení, geomorfologické výzkumy v údolí Vltavy či mapování čtvrtohorních pokryvných útvarů. Seznam jeho odborných prací (publikovaných i nepublikovaných) je skutečně početný a obsahově významný. Za pozornost stojí také bohaté vedení studentských prací – u diplomových/magisterských prací bychom např. našli číslo 54. Po dlouhá léta pracoval také v různých funkcích od předsednictví a členství v různých komisích až po dlouholeté vedení oborové rady doktorského postgraduálního studia – dříve Fyzická geografie a nyní Fyzická geografie a geoekologie (1992–2009).

Doc. RNDr. Jan Votýpka, CSc. pracoval na katedře od roku 1964 a v letech 1992–98 byl jejím vedoucím. Nosnými přednáškami byly Všeobecná geomorfologie, Dynamická geomorfologie, Fyzická geografie SSSR a Fyzická geografie Severní Ameriky. Výzkum byl zaměřen především na chráněné oblasti a NP ČR (např. Šumavu, Jizerské hory, Český kras, Českomoravskou vrchovinu a další). Zabýval se rovněž morfostrukturou a morfoskulpturami Kolorádské plošiny a spolupracoval na regionálním modelování reliéfu a klimatu. Knižní publikace a skripta byly zaměřeny především na regionální geografii (např. Severní Amerika, Evropa) významně se rovněž uplatnil v popularizaci geografie. S jeho schopností poutavě přiblížit studentům či široké veřejnosti problematiku geomorfologie (či fyzické geografie) souvisí také skutečnost, že jeho volitelné přednášky jsou dodnes bohatě navštěvovány a exkurze, které v minulosti vedl (např. na Slovensko), vždy dokázaly studentům přiblížit problematiku vývoje reliéfu a zaujmout je. Stejně tak dokázal nadchnout studenty pro studium geomorfologie a přitáhnout je k této specializaci fyzické geografie.

RNDr. Břetislav Balatka, CSc. odstartoval svoji vědeckou dráhu roku 1954, kdy byl přijat na pozici vědeckého aspiranta do geologicko-geografické sekce ČSAV. Již v roce 1962 vydávají spolu s RNDr. J. Sládkem, CSc. monografii *Říční terasy českých zemí*, která je zdrojem cenných informací dodnes. Od té doby vydal dr. Balatka obrovské množství publikací (jejich seznam, jež byl

vydán již v roce 2001 v AUC Geographica, je dlouhý na 7,5 strany). A je tomu pouze několik týdnů, kdy vyšla monografie Vývoj údolí Sázavy v mladším kenozoiku od autorů B. Balatka, J. Kalvoda. Z bohaté vědecké činnosti dr. Balatky vyberme (kromě výzkumu teras) např. práce týkající se vývoje pískovcového reliéfu, geomorfologické regionalizace či morfotektoniky. Po přestupu do řad členů katedry FGG se dr. Balatka zapojil jak do výuky, tak i do vedení prací studentů.

RNDr. Jiří Kastner je jediným z výše jmenovaných, jehož jméno si nespojujeme s geomorfologií, ale s meteorologií a klimatologií. Nicméně u všech těchto našich kolegů se dá říci, že byli současně a plně fyzickými geografy. Jméno dr. Kastnera bude do budoucna nerozlučně spjata s garancí kvalitní výuky na poli klimatologie a meteorologie, s vedením bakalářských a magisterských prací, ale jeho široký odborný rozhled pojímal např. i teoretickou geografii či nauku o krajině. Jeho komplexní přístup k fyzické geografii mu umožňoval zapojit se aktivně do výuky regionální geografie (Fyzická geografie Československa a později České republiky). Díky jeho péči o mobilní meteorologickou stanici katedry má dnes naše pracoviště kontinuální řadu velmi cenných dat z lokality Pecný.

Ve druhé části proběhla odborná část semináře, na které byly předneseny následující referáty: prof. J. Kalvoda – Korelace morfogenetických rysů reliéfu se strukturou globálního tíhového modelu Země EGM 08; doc. V. Vilímek – Přehled geomorfologických výzkumů v Peru za posledních 15 let; dr. P. Štěpančíková – Studium aktivní tektoniky okrajového sudetského zlomu.

Všem zmíněným dlouholetým pracovníkům katedry touto formou ještě jednou co nejsrdečněji děkujeme za jejich aktivní přínos pro rozvoj našeho pracoviště a přejeme jim do budoucích let hodně zdraví a bohaté plány v jejich osobním i profesním životě.

Vít Vilímek

Vzpomínka na RNDr. Františka Nekováře

Letos 8. června to bude 100 let, co se narodil můj otec RNDr. František Nekovář. Chtěla bych vám ho připomenout malou vzpomínkou, kterou si svým životem a prací zaslouží. Byl vysokoškolským pedagogem, mezinárodně uznávaným geografem, ligovým fotbalovým rozhodčím, sportovním funkcionářem, hlubockým občanem.

Vystudoval geografii na Přírodovědecké fakultě brněnské univerzity a věnoval se tomuto oboru celý svůj život jako středoškolský a vysokoškolský pedagog i jako vědecký pracovník. Od roku 1961 předával své znalosti studentům Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích. Zpracoval komplexní regionální klimatický obraz jižních Čech v šestnácti dílčích svazcích, které byly publikovány ve Sborníku Jihočeského muzea a v dalších vědeckých časopisech. Toto dílo bylo charakterizováno jako rozsáhlé a geograficky velmi cenné. Od roku 1934 byl členem Československé společnosti zeměpisné (předchůdkyně dnešní České geografické společnosti), kde od roku 1968 byl členem předsednictva a na několik let se stal i předsedou zeměpisné společnosti. Byl aktivním účast-



níkem mezinárodních geografických kongresů ve Stockholmu (1960) a v Dillí (1968). Jako delegát České geografické společnosti se účastnil sjezdů geografů v Toruni (1976), Vratislavi (1977), Poznani (1978) a Čenstochové (1979).

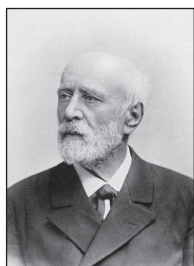
Mimo svůj profesní život byl také velmi aktivním sportovním činovníkem a funkcionářem. Vynikl zejména jako přesný a objektivní ligový a mezinárodní rozhodčí kopané. Za šestnáct let svého působení ve fotbale byl zvolen předsedou středočeské skupiny rozhodčích. V roce 1948 byl mezinárodní fotbalovou organizací FIFA delegován na mezinárodní kurz fotbalových rozhodčích v Londýně, kde měl přednášet „Výklad pravidel kopané“. Tato cesta se však kvůli únorovému převratu neuskutečnila a otec byl bezdůvodně zbaven členství ve Sboru rozhodčích. I přes tuto hlubokou křivdu na sport nikdy nezaněvřel a věnoval se aktivně funkcionářství, kde se stal předsedou hokejového oddílu Slavoj České Budějovice. V Hluboké nad Vltavou se celou řadu let věnoval sportu ve výboru TJ Tatran.

Za svou celoživotní činnost dostal řadu ocenění jak za své vědecké působení, tak i sportovní. V roce 1981 ve svých 71 letech odešel uprostřed rozdělané práce.

Miluše Krátká

Geografická výročí 2010

Každý obor, který má své dějiny, se dříve či později dostane i k významným jubileím, ať již událostí, nebo významných osobností. Ani česká geografie není výjimkou: a pro rok 2010 těch výročí je vcelku dost, a nikoli nevýznamných.



Nejstarším z geografických jubileí byl *Jan Palacký*. Syn „otce národa“ Františka Palackého se narodil přesně před 180 lety, 10. října 1830. V době jeho mládí se ještě geografie v Praze nestudovala; proto absolvoval práva (celý život se honosil titulem JUDr.) a teprve poté si doplnil odborná studia zeměpisu především v Berlíně (ještě zastihl Karla Rittera) a v Mnichově (u Karla Martia). Roku 1856 se v Praze habilitoval jako první český docent geografie, po smrti matky (1860) ale zdědil velký statek Lobkovice a vědu postupně opouštěl. Až poté, co o majetek přišel, se – mj. v souvislosti s předpokládaným dělením univerzity na českou a německou – k akademické kariéře vrátil, roku 1885 se stal mimořádným a roku 1891 řádným profesorem geografie na české univerzitě. Zemřel 22. února 1908 v Praze.



Velmi plodným pro českou geografii byl rok 1880, kdy se – navíc během pouhých dvou měsíců – narodili hned tři významní čeští vědci. Z nich nejproslulejším byl *Jiří Viktor Daneš* (* 23. 8. 1880, Pavlov u Kladna); již od studií patřil k nejoblíbenějším žákům Jana Palackého, kterého ovšem odborně i lidsky jednoznačně předčil. Ostatně již roku

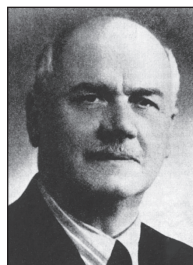
1912, ve 32 letech, byl jmenován mimořádným profesorem. Odborně se zabýval fyzickou geografíí, zejména studiem krasu, ale zasahoval i do sociální a regionální (Balkán, Austrálie) geografie. Pracoval i v československé diplomacii a v akademických funkcích (1925/26 děkan PřF UK). Zemřel tragicky, 11. dubna 1928, po automobilové nehodě v Kalifornii.

V dobách, kdy byl Daneš jedním z nejvýznamnějších představitelů fakulty, na ní přišel také další pozdější profesor a děkan – *Bedřich Šalamon* (* 16. 7. 1880, Praha). Působil převážně jako profesor na středních školách a teprve ve 20. letech se externě habilitoval z kartografie na UK, kmenovým profesorem se stal až roku 1931 – zřejmě i vlivem Václava Lásky (mimochoodem Šalamonova souseda na letním bytě v Řevnicích), na jehož dílo navázal. Sám vychoval řadu žáků, mezi nimiž vynikl jeho nástupce (a syn bývalého Šalamonova kolegy z reálky v Ječné ulici) Karel Kuchař. Zemřel v srpnu 1967.

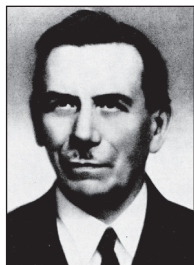
Konečně třetí představitel ročníku 1880 nebyl čistý geograf, ale především statistik, i když jeho habilitace byla z oboru antropogeografie: *Jan Auerhan* (* 2. 9. 1880). Byl synem lesníka z Českomoravské vrchoviny, vystudoval práva (a národní hospodářství, tehdy na právech přednášené) u Albína Bráfa. Celý život pak pracoval ve Státním úřadě statistickém, v jehož čele v letech 1929–39 stál. Ke geografii ho přivedlo studium českých národnostních menšin v zahraničí a také malých evropských národů. Díky němu se také v roce 1930 stal docentem UK. Konec Auerhanova života byl tragický: nejprve těžce onemocněl a musel být penzionován, za heydrichiády byl jako představitel české inteligence zatčen a 9. června 1942 popraven nacisty na kobyliské střelnici.

Ještě dvě geografická výročí se týkají geografů (resp. osob geografii blízkým) jiných ročníků, ale také ještě z 19. století. *Václav Dědina* (* 6. 12. 1870) byl synem mlynáře z Vinařic u Mladé Boleslavi. Dlouhá léta byl středoškolským profesorem v Kolíně, Valašském Meziříčí, Mladé Boleslavi a Praze. Habilitoval se roku 1920, ale trvalou profesuru obdržel až po tragické Danešovi smrti na konci 20. let. Do dějin české geografie se zapsal jako dobrý popularizátor spíše než vědeckým dílem – především jako hlavní redaktor Československé vlastivědy. Zemřel jako skoro devadesátiletý, 30. 11. 1956 v Praze.

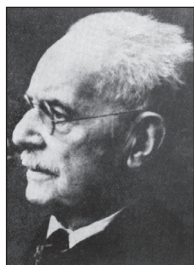
František Roubík (* 31. 7. 1890, Jindřichův Hradec; † 5. 5. 1974, Praha) byl spíše historik než geograf, ale pod vlivem svého pražského učitele, J. V. Šimáka, se dostal k historické geografii a kartografii – z jeho děl vyniká „Přehled vývoje vlastivědného popisu Čech“ (1940), dvoudílný „Soupis map českých zemí“ (1952–55) a také zpracování seznamu zaniklých osad v Čechách. Přednášel i na Filozofické fakultě UK a zasloužil se o založení mapové sbírky Historického ústavu AV ČR.



Vedle slavných narození si připomínáme také data smutnější, výročí úmrtí. V letošním roce se týkají především tří osobností.



Dne 27. prosince 1950 zemřel *Antonín Boháč* (* 1882, Lišice u Kutné Hory), jeden z tvůrců české demografie. Původním povoláním byl středoškolský profesor filologie, ale přiklonil se ke statistice a po vzniku Československa přešel do služeb Státního úřadu statistického, kde byl řadu let náměstkem Jana Auerhana a v letech 1939–41 dokonce přednostou úřadu. K pedagogické práci na vysoké škole se dostal nakrátko, až po 2. světové válce. Studoval především otázky populačního vývoje, spoluorganizoval dvě sčítání lidu a průkopnickým způsobem zpracoval mapy obyvatelstva pro „Atlas republiky československé“ (1935).



Rokem velkých úmrtí ovšem byl především rok 1960, kdy krátce po sobě zemřely dvě osobnosti, tvořící tvář české geografie, ale v obou případech v závěru života už poněkud vystoupivší z prvních řad naší vědy: Karel Absolon († 6. 10. 1960) a Viktor Dvorský († 26. 11. 1960).



Starší z nich, *K. Absolon*, se narodil v Boskovicích roku 1877 jako syn lékaře. Vystudoval zoologii, ale akademickou kariéru udělal ve fyzické geografii – především jako znalec krasu, a to jak na Moravě (bez něj bychom o Punkevních jeskyních nevěděli), tak i například na Balkáně, kde mj. prokázal, že ústím Trebinjšnice je skutečně Ombla (Rijeka Dubrovačka). Od roku 1927 byl neplaceným profesorem fyzické geografie na UK. Jako organizátor se zasloužil jak o vznik brněnského muzea Anthropos, tak o řadu archeologických výzkumů: s Absolonem bývá spojována např. Věstonická Venuše, i když u jejího objevu v roce 1925 přímo nebyl.

Konečně *Viktor Dvorský* (1882–1960) je považován za zakladatele české antropogeografie. Láska k velehorám (byl jedním z průkopníků české vysokohorské turistiky, zejména ve slovinských Alpách) jej sice původně zavedla k fyzické geografii, nicméně od ní přešel – přes geografii odlehlých oblastí – ke studiu zeměpisu člověka, jehož základní studie pro českou odbornou literaturu zpracoval. Přednášel na UK, technice (až později se z ní odštěpila dnešní VŠE), i na Svobodné škole politických nauk, nicméně vysoké pracovní vypětí jej nakonec na jaře 1929 dovedla až k mrtvici, která jej téměř zcela vyřadila z odborného života. Žil a pracoval, byť s mnoha omezeními, ale ještě víc než třicet let.

O těchto i dalších významných osobnostech na poli geografie naleznete v publikaci MARTÍNEK, J. (2008): *Geografové v českých zemích 1800–1945* (biografický slovník). Historický ústav AV ČR, Praha, 245 s.

Jiří Martínek